

MAAELU EDENDAMISE SIHTASUTUS 2013. aasta tegevuse eesmärgid (tegevuskava)

Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) eesmärk on Eesti maapiirkonna majandusliku arengu toetamine ettevõtlust soodustavate sihtprogrammide rakendamise kaudu.

Sihtprogrammid hõlmavad eesmärgi nimel täitmisele kuuluvat põhiülesannet, selle põhimõttelist täitmisviisi kirjeldust ning on kinnitatud MES nõukogu poolt.

Sihtprogrammide abil püüab sihtasutus suurendada ettevõtjatele ligipääsu finantsvahenditele, toetada maapiirkonna tasakaalustatud arengut, levitada maaelualast teavet ja anda nõu ettevõtjatele, säilitada kultuuritraditsioone, toetada kutseõpet, kujundada maaelu mainet ja seeläbi parendada ettevõtluskeskkonda ning luua soodsamaid elutingimusi maal.

Aastal 2013 on sihtasutuse ees mitu olulist tegevust organisatsiooni arengu seisukohalt. Sihtasutuse tegevuskoht saab olema Viljandis, millega seoses kaasneb vajadus uute töötajate väljaõpetamiseks ja organisatsioonikultuuri kujundamiseks. Veel on olulisteks tegevusteks sihtasutuse nõuandestruktuuri väljaarendamine, Kalandusfondi vahenditest finantsinstrumendi (laen vesiviljelusettevõtetele) rakendamine, sihtasutuse pikaajalise tegevuskava (Arengukava aastateks 2014-2018) koostamine ja uue Tagatiste abikava menetlemine Euroopa Komisjonis.

Tegevuskavas käsitletakse kolme sihtprogrammi raames kavandatavaid tegevusi ning riigieelarvelise raha kasutamise tegevust:

1. programm Kapitalile ligipääsu parandamine väikese ja keskmise suurusega ettevõtjale;
2. programm Investorvõrgustike arendamine ja kaasamine maaettevõtluse edendamiseks;
3. programm Elu- ja ettevõtluskeskkonna toetamine;
4. MES-i tegevus riigi poolt antavate ülesannete täitjana

1. Programm Kapitalile ligipääsu parandamine väikese ja keskmise suurusega ettevõtjale

Programmi eesmärk on sihtasutuse laenu- ja tagatismeetmete abil parandada maapiirkonna väike ja keskmise suurusega ettevõtja (VKE) võimalusi finantsvahendite kaasamisel.

Seonduvalt Euroopa Liidu võlakriisiga on 2013. aastaks programmi meetmetele oodata jätkuvat nõudluse kasvu.

Tagamistegevusest planeeritakse saada tagatistasusid 1,125 mln eurot. Tagatistelt saadavad tasud 2013. aastal peaksid katma väljamaksed garantiireservist ja garantiireservi suurendamise kulu. Tagatiste portfelli peaks täitma isemajandamise printsiibist tulenevad tagatiskava nõuded. Sealjuures tagatisportfelli keskmine maht peaks kasvama 45 mln euronit.

Laenumeetmete laenuressurss on sõltuvuses laenude tagasimaksetest. Laenulepingutest tulenevate tagasimaksete prognoos 2013. aastal on 5,64 mln eurot. Laenuportfelli keskmiseks suuruseks on planeeritud 33,9 mln eurot.

Meede 1.1 Tagatis ettevõtja, mittetulundusühingu ja sihtasutuse võlakohustusele (krediidi- või finantseerimisasutusele)

Meede on suunatud VKEdele (sh mittetulundusühingud ja sihtasutused).

Sihtasutuse nõukogu 20. novembri 2008 otsusega (protokoll nr 10 p 2) kinnitati Tagatiste abikava (ametliku nimetusega Maaelu Edendamise Sihtasutuse tagatiste abikava raames tagatise saamiseks esitatavad nõuded ja tagatise taotlemise kord).

Tagatismeetme tingimused vastavad Euroopa Komisjoni teatisele EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes ning meedet rakendatakse Eestis 31. detsembrini 2013. a. Lubatud maht on 200 mln eurot.

Tagatiste abikava rakendamiseks on Põllumajandusministeeriumiga sõlmitud haldusleping (RTL, 11.06.2009, 46, 643) ning Euroopa Komisjoni poolt on riigiabi arvutamiseks kinnitatud vastav metoodika (Riigiabi N 48/2009–Eesti. Meetod riigiabi elemendi arvutamiseks Maaelu Edendamise Sihtasutuse garantiide andmisel).

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine on lubatud halduslepingutes sätestatud korras.

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine saab toimuda üksnes MESi omatulude vähendamise arvel. Riigieelarvelisi vahendeid sellise abi andmiseks ei ole planeeritud.

Meede 1.2 Tagatis ettevõtja, mittetulundusühingu ja sihtasutuse võlakohustusele (hoiu-laenuühistule)

Meetme tingimused on analoogsed nagu krediidi- või finantseerimisasutusele antavatel tagatistel.

Meede 1.3 Laen krediidi- ja finantseerimisasutuse vahendusel

Meede on suunatud pigem väiksematele krediidi- ja finantseerimisasutustele, kellel võib olla probleeme kaasata oma ettevõtluslaenude tarbeks vahendeid rahvusvahelistelt finantsturgudelt, kuna pakutavad mahud on liiga suured või nad ei oma kõrgeid rahvusvahelisi reitinguid. Keskmiseks laenuportfelli suuruseks on planeeritud 25 mln eurot ning laenuressursiks on laenude tagasimaksud, mida on 2013. aastal hinnanguliselt 5,64 mln eurot.

Meedet rakendatakse Euroopa Komisjoni abi nr N 606/2007 alusel ning meetmega ei kaasne riigiabi ega vähese tähtsusega abi andmist. Tegevuseks saadud loaga kinnitas komisjon, et sihtasutuse poolt krediidasutustele antud laen ei ole riigiabi ja komisjon seisukohal, et isegi kui otsuses märgitud meetme kestus saab läbi (st 01.01.2013), ei ole hetkel skeemi jätkamiseks vaja uut komisjoni otsust.

Meede 1.4 Laen mittetulundusühingule ja sihtasutusele

Meetme eesmärgiks on parandada mittetulundusühingute ja sihtasutuste finantseerimisvõimalusi. Mittetulundusühinguid ja sihtasutusi käsitletakse kui VKEsid ja neile rakenduvad Euroopa Komisjoni määrused.

Laene väljastatakse otse sihtasutusest. Laenuintress on fikseeritud ning on seotud tagatise olemasolu või selle puudumisega. Tegevuseks Euroopa Komisjonilt luba puudub, kuid on Põllumajandusministeeriumi kiri tegevuste kohta, mida ei pea seostama konkurentsi moonutavate tehingutega. Laenu sihtotstarve on LEADER-gruppide tegevuskulude finantseerimine. Keskmiseks mittetulundusühingute ja sihtasutuste laenuportfelli suuruseks on planeeritud 1 mln eurot.

2. Programm Investorvõrgustike arendamine ja kaasamine maaettevõtluse edendamiseks

Programmi eesmärkideks on arendada uusi või arengu algfaasis toimivaid finantseerimisasutusi ning kaasata finantsturgudelt tavaliselt suurtele ja tuntud ettevõtetele orienteeritud laenu ja riskikapitali ka VKEdele. Mõlema eesmärgi saavutamiseks rakendab sihtasutus erinevaid meetmeid ning tegevusi alates sihtasutuse finantsinstrumentide pakkumisega lõpetades osalemisega finantsüsteemide ülesehitamisel.

Uueks tegevuseks on Kalanduse finantskorraldusvahendi rakendamine, luues vesiviljeluse laenude sihtfond. Sihtfondi suuruseks on planeeritud 4 mln eurot ja aasta keskmiseks laenuportfelli suuruseks 2,5 mln eurot. Planeeritud on, et 2013. aasta jooksul laekunud riigieelarvelised vahendid laenatakse välja aasta lõpuks.

Meede 2.1 Laen hoiu-laenuühistute tegevuse arendamiseks

On meetme 1.1 Laen krediidi- ja finantseerimisasutuse vahendusel eriliike, kuna laenu saajad krediidasutustest ei ole ettevõtjad vaid finantseerimisasutused ehk hoiu-laenuühistud.

Hoiu-laenuühistud (HLÜ) on üks finantseerimisasutuse eriliike. Tegemist on ühistulise vormiga, kus vahendeid kaasatakse oma liikmetelt ja laenatakse oma liikmetele. Meede aitab kaasa investorvõrgustike arendamisele ehk võimaldab arendada süsteemi, mille kaudu kaasatakse liikmete vabu vahendeid kohalike ettevõtjate laenutarbeks. Samuti aitab meede kaasa kapitali ligipääsu parandamisele VKEdele, kes on kohaliku hoiu-laenuühistu liikmed.

Meede on otseselt seotud maapiirkondade ettevõtlusaktiivsuse edendamisega. Meetme nõudlus ei ole olnud eriti aktiivne kuna HLÜ-d peavad saadavat laenuresurssi liiga kalliks. Viimati tehti üks laenutehing summas 190 tuhat eurot 2010. aastal. Eelnevalt on HLÜdele laenatud sihtasutusest otse, ehk kredidi ja finantseerimisasutuste vahendusega. Analooget laenamist vaadeldakse Euroopa Liidu kontekstis täna, kui konkurentsi moonutavat tehingut, sest laenudel ei ole turupõhist intressi ning puuduvad tavapärased tagatised. Kuna HLÜde võime kaasata ise hoiuseid, või suurendada osakapitali, on tänases majandussituatsioonis madal, jääb sihtasutuse põhitegevuseks hetkel HLÜ-dele antud laenude pikendamine ja tagasimaksegraafikute muutmine. Hoiu-laenuühistutele antud laenuportfelli keskmiseks suuruseks on plaanitud 2013. aastal 2,05 mln eurot.

Meede 2.2 Tagatis ettevõtjate rahastamiseks emiteeritud võlakirjade ostjatele

Meede on põhiliselt suunatud Eesti riigi eelarvestrateegias kirjeldatud olukorrale, kus turult ei ole kättesaadavad uute ideede realiseerimiseks ja kiire kasvu finantseerimiseks vajalikud finantsvahendid tegutsevatele ettevõtetele. Eelkõige on meede suunatud töötleva tööstuse ja taastuvat energiat tootvatele ettevõtetele, kes on määratletavad väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatena.

Meetmele 2013. aastal olulist nõudlust emitentide poolt ei prognoosita, kuna tegevus on otseselt seotud võlakirjaturu aktiivsuse ja usaldusväärsusega. Samuti on seadustes ja investeerimist reguleerivates aktides tehtud olulisi ettekirjutusi ja piiranguid võlakirjade põhilistele ostjatele (pensioni ja investeerimisfondid), mis takistavad ettevõtete võlakirjadesse investeerimist.

Meede 2.3. Laen kalandusettevõtetele

Kalandusturu korraldamise seaduse kohaselt võib finantskorraldusvahendeid rakendada maapiirkonna majandusliku arengu toetamiseks asutatud riigi sihtasutuse kaudu, mille asutajaõigusi teostab Põllumajandusministeerium. Sihtasutuse volitamise finantskorraldusvahendite rakendamiseks otsustab põllumajandusminister. Finantskorraldusvahendite rakendamiseks sõlmib Põllumajandusministeerium sihtasutusega halduslepingu, milles lepitakse muu hulgas kokku komisjoni määruse (EÜ) nr 498/2007 VI peatükis nimetatud tingimustes, et tagada finantskorraldusvahendite nõuetekohane rakendamine.

Sihtasutuse ülesandeks jääb finantskorraldusvahendi rakendamiseks vajalike praktiliste tegevuste läbiviimine, muuhulgas taotluste menetlemine, taotlejate krediitvõimelisuse hindamine, krediteerimisotsuste langetamine, laenude vormistamine, pantide seadmise korraldamine, laenude väljastamine.

Ministeeriumiga sõlmitav haldusleping eeldab sihtasutuselt ka tööd ministeeriumit huvitava teabe kogumisel, s.h finantseeritud projektide kohta vajalike indikaatorite kogumist ja muu aruandluse esitamist.

Plaanitu kohaselt jääks sihtasutuse ülesandeks kogu finantskorraldusvahendi rakendamiseks loodava sihtfondi haldamine ning monitooring s.h iga-aastane laenuportfelli audit, hinnangu andmine portfelli väärtusele ja - kvaliteedile.

Sihtasutus valitseb finantskorraldusvahendeid sihtasutuse põhikirja punktis 3.1.2 sätestatu alusel oma varast lahus, ega seo finantskorraldusvahendi rakendamist oma vara arvel tehtava tehinguga ja vastupidi.

Finantskorraldusvahendi rakendamise seonduvate sihtasutuse tegevuskulude katteks makstakse sihtasutusele valitsemistasu.

3. Programm Elu- ja ettevõtluskeskkonna toetamine

Programmi eesmärk on tagada ettevõtjatele kvaliteetne nõuanne ja kvalifitseeritud tööjõud, parandada maapiirkonnas püsivalt elavate inimeste elukeskkonda ja kujundada maaelu mainet.

Meetmete 3.1, 3.2 ja 3.3 rakendamiseks on 2013. aastal planeeritud 120 000 eurot.

Meede 3.1 Maapiirkonna parimate ettevõtjate tunnustamine

Meetme raames tunnustatakse parimaid ettevõtjaid. Tunnustamise aluseks on sihtasutuse nõukogu kinnitatud korrad: Maaelu Edendamise Sihtasutuse aunimetuse parim lihavedajakasvataja andmise kord ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse aunimetuse parim piimakarjakasvataja andmise kord.

Meede 3.2 Toetus kutseõppeasutuste maamajanduslike erialade õpilastele

Haritud tööjõu tagamiseks maapiirkonnas on oluline toetada ka kutseõpet. Meetme raames makstakse kutsekoolide maamajanduserialade õpilastele õppetoetust ning kavandatakse tegevusi valdkonna arendamiseks. Aastani 2010 maksis õppetoetuse MES omavahenditest, 2011. ja 2012. aastal maksis MES õppetoetust riigieelarvest tulevatest vahenditest. 2013. aastal maksab MES õppetoetust omavahenditest. Õppetoetuse kulud sihtasutuse omatulude arvelt on planeeritud põhimõttel, et uusi lepinguid 2013. aastal ei sõlmita ning jätkatakse toetuste maksmist juba sõlmitud lepingutele.

Meede 3.3 Aktiivsete ja tegusate inimeste tunnustamine

Meetme raames tunnustatakse aktiivseid ning tegusaid inimesi, kes on andnud panuse maaelu maine kujundamisele. Tunnustamise aluseks on nõukogu kinnitatud korrad: Maaelu Edendamise Sihtasutuse parima maamajanduseriala õpetaja aunimetuse andmise kord ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse parima maamajanduseriala õpilase aunimetuse andmise kord.

Meede 3.4. Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arendamine

Jätkuvaks tegevuseks järgnevatel aastatel on Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arendamine ja selle süsteemi juhtimine (haldusleping nr 1 (26.01.2012) Põllumajandusministeeriumiga).

Koostatud Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arengukava aastateks 2012-2020 näeb ette üleestilist konsulente ja nõuandekeskuseid ühendava nõuandeorganisatsiooni loomist. Loodav organisatsioon on territoriaalselt terviklik ning arvestab regioonide eripära.

Vahendite mahud sõltuvad riigi 2013. aasta eelarveseaduse vastuvõtmisest. Riigieelarve seaduse eelnõu järgi on eraldisteks kavandatud 546 892 eurot. Raha kasutatakse riigi- ja teadusinfo levitamiseks, põllumajandusnõuande toimimise tagamiseks ja kvaliteedi parandamiseks ning ühtse üleriigilise nõuandestruktuuri loomiseks, et samas efektiivsemalt ühildada tänast nõuandesüsteemi ning sihtasutuse kogemust majandusala nõuande valdkonnas laenu- ja tagatiste menetlemisel. Tegevus sisaldab ka klientidele vajaliku info ja kontaktide leidmist, sobivate toetuste kordade ja seda puudutavate õigusaktide selgitamist ning ettepanekute vahendamist ministeeriumide, riigiasutuste ja tootjaorganisatsioonidega.

Projekt Baltic Deal

Alates 2010 aastast osaleb MES rahvusvahelises Läänemere äärsete riikide koostööprojekti Baltic Deal, mille eesmärk on lisaks kaasaegsete teadustulemuste vahendamisele ka vähendada põllumajanduslikust tegevusest tulenevaid negatiivseid mõjusid keskkonnale nii, et konkurentsivõime ja tootmismahud ei kannataks. 2013. aastal viiakse projekti näidistaludes läbi nii mulla, vee kui majanduslikke analüüse, korraldatakse seminare ja õppereise ning valmib toitelementide kalkulaator ning keskkonnameetmete tasuvusanalüüs. Projekti lõppeb 2013. aasta septembris. Projekti rahastatakse ERDF-i, NEFCO/NIB ja LRFi vahenditega.

4. MES-i tegevus riigi poolt antavate ülesannete täitjana

MES vahendab vajadusel riigieelarve, erinevate fondide jms raha regionaalsetel ja maaelu edendavatel eesmärkidel ning osaleb riigi korraldatavatel hangetel. Sihtasutuse tegevus riigi ülesannete täitmisel aitab kaasa majanduse arengule ja sõltub sellest, millist tegevust peab oluliseks asutajaõiguste teostaja ja nõukogu.